

BYGG LANDET!

 Arbeiderpartiet

EIGERSUND ARBEIDERPARTI 100 ÅR

Abram Kjell Sørdal

TRYGG SEIREN

DET NORSKE ARBEIDERPARTI

Abram Kjell Sørdal

Eigersund Arbeiderparti 100 år
BYGG LANDET - TRYGG SEIEREN

Eigersund 2009

Layout: Sogndalstrand Media as
Foto: Dalane Folkemuseum og utlån fra privatpersoner
Verset på omslagets bakside er hentet fra Lars Chr. Sandes tekst til LO's
100-årsjubileum i 1999
Trykk: Gunnarshaug Trykkeri as
Utgitt av Eigersund Arbeiderparti 2009
Opplag: 1.000

Innhold

Hilsen fra statsminister Jens Stoltenberg	s. 5
Hilsen fra Frode Berge, leder av Rogaland Arbeiderparti	s. 6
Hilsen fra Erik Ludvigsen, leder av Eigersund Arbeiderparti	s. 7
De første årene	s. 8
Splittelse og samling	s. 17
Eigersund Socialdemokratiske Arbeiderparti	s. 23
Okkupasjon, frigjøring og ny begynnelse	s. 28
Kommunestyrevalg 1947 - 1963	s. 34
Stortingsvalg 1949 - 1961	s. 35
Arbeiderlagene i Eigersund Herred og Helleland	s. 39
Ungdomslag og kvinnegruppe	s. 43
50-årsjubileum	s. 49
Edvard M. Edvardsen	s. 52
Storkommunen	
Kommunestyrevalg 1963 - 2007	s. 55
Stortingsvalg 1965 - 2005	s. 62
Arbeiderpartiets ordførere	s. 66
1. maifeiring	s. 67
Bystyre- og kommunestyremedlemmer	s. 83
Fylke- og stortingsrepresentanter	s. 97

Kilder:

Kildematerialet til denne boka kommer først og fremst fra lokalavisene Dalane Tidende og Eigersundsposten. Leserinnlegg og artikler i Stavanger-avisene 1. mai, Stavangeren og Stavanger Aftenblad er også benyttet. En del opplysninger er skaffet til veie ved intervjuer og samtaler med eldre lokalpolitikere. Eigersund Arbeiderpartis eget arkiv er lite benyttet da det meste av arkivmaterialet fra før 1970 er kommet bort. Fotografiene er utlånt fra privatpersoner.

Eigersund, 1. mai 2009
Abram Kjell Sørdal

Kjære partifeller!

Det er en glede for meg å gratulere Eigersund Arbeiderparti med 100-årsjubileum i 2009.

Jeg vil benytte anledningen til å takke lokallaget for de mange tillitsmenn og-kvinner som har lagt ned en stor jobb for partiet gjennom alle disse årene. Alle folkevalgte; ordførerne; statssekretærene; stortingspolitikere og ikke minst alle sliterne som har drevet valgkamp, kokt kaffe og holdt Arbeidernes Hus i Eigersund i god stand, fortjener minst en rose hver.

100-årsjubileet feires i valgåret 2009 hvor vår rødgrønne regjering skal motta velgernes dom etter 4 år med flertallsstyre. Bruk anledningen det gir å feire jubileum til å skape blest om verdiene våre, om de gode resultatene vi kan vise til, og ikke minst gjøre kjent for velgerne hvilke mål vi har for kommende periode.

Lykke til med jubileumsfeiringen, og lykke til med valgkampen!

Med vennlig hilsen

Statsminister og partileder

Gratulerer!

Det er en stor fornøyelse å gratulere Eigersund Arbeiderparti med fylte hundre år! I medisinsk forstand er hundre år mye, men i det politiske liv er Eigersund Arbeiderparti et levende bevis på at en hundreåring kan fremstå som en energisk ungdom.

Jeg setter stor pris på Okka by. Spesielt det tette sosiale miljøet, det aktive foreningslivet og den koselige sentrumskjernen som virkelig kommer til sin rett i julestria. Eigersund er i tillegg en viktig "verdskapingsby" i forhold til både fiskeri og oljeindustri.

Det er imponerende at dere lager en egen jubileumsbok nå når dere runder de hundre. Dette viser at Eigersund Arbeiderparti er et partilag som er stolt av sin egen historie. Det har dere god grunn til. Dere har i årtier gjort en viktig jobb i et politisk sett "borgerlig" dominert landskap.

Eigersund Ap fremstår i dag som et aktivt, synlig og konstruktivt parti i både kommunestyret og bybildet ellers. Som leder av fylkespartiet er jeg veldig takknemlig for den jobben dere gjør også for Rogaland Arbeiderparti- politisk, sosialt og kulturelt!

Gratulerer så mye med hundreårsjubileet!

Frode Berge
Leder
Rogaland Arbeiderparti

Kjære eigersundere

Eigersund Arbeiderparti er stolt av sin historie. Vi er svært glade for å kunne presentere denne i jubileumsåret 2009.

Etter 100 år med kamp for arbeidsfolks rettigheter, er vi fortsatt besatt av ungdommens glød!

Fagorganiserte dannet partiet for å bygge landet og fellesskapsløsningene som er fundamentet for velferden vi alle nyter godt av. Vi som følger etter, skal ikke bare høste av det disse har sådd, men selv brette opp ermene og vise at vi forvalter arven slik det sømmer seg et sosialdemokratisk parti for fremtiden.

Den internasjonale finanskrisen krever aktive tiltak fra regjeringens side. Vi vet ikke hvor lenge krisen vedvarer, men vi vet at vår rødgrønne flertallsregjering har verktøyene, og vilje til å bruke dem så lenge det er nødvendig.

Den største trusselen vi står overfor, er likevel konsekvensene av menneskeskapt klimaendring. Her kan vi alle bidra, men igjen er vi avhengig av en rødgrønn regjering som vil bruke virkemidler nasjonalt, og aktivt påvirke internasjonalt for forpliktende avtaler landene imellom.

I våre nære omgivelser har vi nettopp vedtatt en ambisiøs satsing på veiene. Vi bygger fortsatt landet!

Da tanken om å gi ut en jubileumsbok slo ned i oss, var førstevalget vårt lokalhistorie-forfatteren Abram Kjell Sørdal. Vi er svært takknemlige for at han svarte ja med en gang. Takk for godt samarbeid, og takk for et flott produkt, Abram!

Takk til redaksjonskomitéen som har bistått forfatteren:

Bjørn Reidar Berentsen, Knut Pettersen, Inghild Vanglo og Erik Ludvigsen.

Takk til Håvard Wetlesen Ludvigsen som har ført teksten over fra papir til elektronisk dokument.

Takk til Anette Boge som har hatt en god hånd om design og layout.

Takk til alle medlemmer og velgere som slutter opp om Arbeiderpartiet i jubileums- og valgåret 2009.

Ha en fornøylig lesing av boken, og godt valg!

Erik Ludvigsen
leder, Eigersund Arbeiderparti

DE FØRSTE ÅRENE

Arbeiderpartiet begynte sin politiske virksomhet i Egersund i forbindelse med kommunevalget i 1907. På det tidspunktet fantes ikke noen partiorganisasjon i byen. Det var fagforeningen ved Fayancen som stod bak. Fagforeningen var stiftet med stor entusiasme året før, og ledelsen i fagforeningen mente at arbeiderne også burde gjøre seg politisk gjeldende.

Foreningen innkalte til masse møte av arbeidere torsdag 31. oktober. På møtet ble det fremlagt forslag til valgprogram, og det ble valgt en komité til å utforme programmet nærmere og sette opp forslag til valgliste. Det var også forslag om å søke samarbeid med Venstre, og få nominert arbeiderrepresentanter på den listen. Men det var liten stemning for dette. Flertallet ønsket en egen arbeiderliste.

Lørdag 2. november var det nytt møte i Totalen for å vedta valgprogrammet og sette opp kandidater. En uke senere ble det foretatt nominasjoner og rangering av kandidatene. Typisk nok ble en kjøpmann og en disponent satt på de to første plassene.

Det ble en tålig god start for den nye listen. Den fikk 77 stemmer av 380, og det ga tre representanter i bystyret.

Arbeiderpartiets første representanter var: Kjøpmann Isak Tengesdal, Disponent Mikal Grastvedt og Fayancearbeider Anders Sørensen

Arbeiderpartiets Valgliste
ved Kommunevalget i Egersund den
9de December 1907

forfattet af: Andreas Eit, Bertel G. Wetland, Erik Jonassen, Ingvald Skogen, Gunber Gundersen, Anders Gundersen, Torger J. Ojermestad, Claus Lærnquist, Hans Hanssen, A. Haaland, Peter Jonas Wigrestad, Ingvald Kågaulen, Sigvart Tollefsen, Anders Gustav Andersen, Georg J. Gundersen, Anders Ege, Theodor Skogen, Ommund Edvardsen, Theodor Tollefsen, Gustav Andersen, Abraham T. Høiland, Roger Ole Olsen.

1.	Hjælmand	Isak Tengesdal.
2.	---	Isak Tengesdal.
3.	---	Isak Tengesdal.
4.	Disponent	Mikal Grastvedt.
5.	---	Mikal Grastvedt.
6.	---	Mikal Grastvedt.
7.	Fayancearbeider	Anders Sørensen.
8.	---	Anders Sørensen.
9.	---	Anders Sørensen.
10.	Fabrikarbeider	Hartvig Hansen.
11.	---	Hartvig Hansen.
12.	---	Hartvig Hansen.
13.	Rører	Abraham Sjødal.
14.	---	Abraham Sjødal.
15.	---	Abraham Sjødal.
16.	Fabrikarbeider	Riis Aakubsen.
17.	---	Riis Aakubsen.
18.	---	Riis Aakubsen.
19.	Rører	Theodor Tollefsen.
20.	---	Theodor Tollefsen.
21.	Arbeider	Lønnes Ørneby.
22.	---	Lønnes Ørneby.
23.	Stemmer	Rør Olsen.
24.	Fabrikarbeider	Herman Grifsen.
25.	Fabrikarbeider	August Andersen.
26.	Hjælmand	Ole Høiland.
27.	Sømmand	Gull Jørgensen.
28.	Fører	Randulf Reinertsen.

Jens Schønning,
Valgstyrets Formand.

Arbeiderpartiets første valgliste i Egersund.

Kjøpmannen Isak Tengesdal var Arbeiderpartiets første representant i formannskapet. Han stilte med Avholdspartiet i 1898, og satt i bystyret for dette partiet fra 1902 til 1907. Fra 1908 til 1910 var han Arbeiderpartiets representant. Senere stilte han igjen på Avholdspartiets liste

Mikal Grastveit var blant de tre første fra Arbeiderpartiet som kom inn i bystyret. På den tiden hadde han fiskemottak i Strandgaten i bua som stod bak Sildesalgslagets kontor. I 1921 gikk han med sosialdemokratene, og satt i bystyret igjen fra 1926 - 1928. 1929 - 1931 var han vararepresentant for Arbeiderpartiet.

De første årene støttet partiet Venstres ordførerkandidat, men det svingte så om til Avholdspartiet, og hjalp til å holde Hans Thu i ordførerstolen i mange år.

Arbeiderpartiets første opptreden i Egersund var basert på Fayanceforeningen. Men to bystyrerepresentanter og mange andre sympatisører sto utenfor denne foreningen, og uten noen egen organisasjon. Dette forholdet ble ordnet da Egersunds Sosialdemokratiske forening ble stiftet 1. mai 1908 på et festmøte i Totalen. 20 meldte seg som medlemmer.

10. mai ble det holdt konstituerende møte hvor foreningens lover ble vedtatt. Det var Fayancearbeiderforeningen som kalte inn til dette møtet, som var

annonsert som et vanlig fagforeningsmøte.

I foreningens vedtekter §1 heter det: *"Egersunds Socialdemokratiske forenings mål er ved alle lovlige midler at virke for de sosialdemokratiske ideers utbredelse og anerkjennelse, at bidrage til utryddelse av enhver fordom og overtro, at hevde alle menneskers likeberettigelse, at organisere motstanden mot det omsiggripende Rigmandsherredømme, at samle de fra Statsstyrelsen urettferdig utelukkende og med hensyn til politiske Rettigheter tilsidesatte til felles anstrengelse for ervervelse og utvidelse av deres rettigheter."*

I et par år fremover var det disse to organisasjonene som i fellesskap utgjorde Arbeiderpartiet i Egersund. Søndag 14. juni arrangerte den nye foreningen arbeiderstevne. Stevnet ble åpnet kl. 2 om ettermiddagen i Totalen. Det var musikk og sang, og redaktør Holmboe talte om organisasjonenes betydning. Etter dette foredraget var det oppmarsj til Elverhøy, hvor lærer Gjøstein holdt foredrag om militarismen. Det var mye folk til stede ved begge talene. Om kvelden ble det hele avsluttet med folkefest på Elverhøy. Det første arrangementet av den nye arbeiderforeningen var i høy grad vellykket.

På et møte 21. juli ble det diskutert om man skulle slutte seg til Stavanger Amts Arbeiderforening. Saken ble utsatt for å innhente nærmere opplysninger, blant annet om kontingent. I februar 1909 ble den reist på ny, men utsatt igjen. Innmeldelse i amtsforeningen skjedde først ut på høsten.

I oktober 1908 var talere fra arbeiderbevegelsen på turne i Rogaland. Stortingsmann Sæbø fra Bergen talte i Gymnastikklokalet i Egersund 3. oktober, og tre dager senere kom Egede-Nissen.

Høsten 1909 var partiet med i valgkampen før stortingsvalget, og i desember drøftet man dannelsen av en kretsforening for Dalane med representanter for Helleland og Moi.

På det samme møtet drøftet man også ønskeligheten av å skaffe en kvinnelig taler. Det ble ikke funnet noen løsning på det problemet da. Og det tok noe tid

Arbeiderstevne 1908

før kvinnene kom med i organisasjonsarbeidet i Egersund. I 1911 ble det for eksempel gjort flere forgjeves forsøk på å starte en kvinneforening. Den kom først i 1919, og ble da kalt Arbeiderpartiets Selvstendige Kvinneforening.

Det ser ut som virksomheten til den sosialdemokratiske foreningen kom inn i fastere former i løpet av 1909. Det var jevnlig møter, og 5. februar 1910 slo man seg løs med Maskeradefest med premier for de beste maskerede. Men det skulle være stil over festen, så gutter i Fantekostyme fikk ikke adgang.

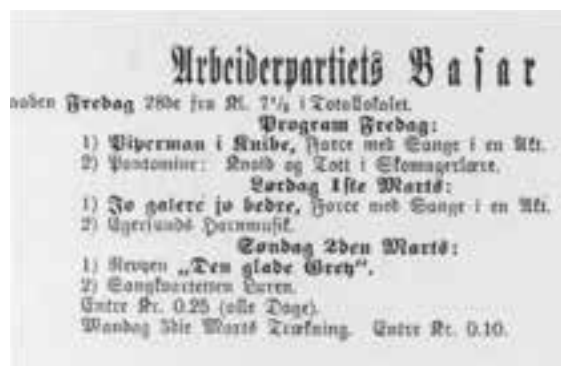
Søndag 21. august 1910 var det igjen arbeiderstevne i byen. Det var avmarsj fra Totalen kl. 14.30. Med "De samvirkendes musikk-korps" fra Stavanger i spissen, toget stevnedeltakerne opp til Elverhøy. Mange tilskuere fulgte med på marsjen. Foredragsholderen var redaktør Einar Lie og formann i fylkespartiet, T. Fjermestad. Begge talerne "lønnes med bifall". Før, mellom og etter foredraget var det musikk og sang. Om kvelden bar det igjen til Elverhøy, hvor korpset spilte til dans, og redaktør Lie talte til de unge.

Arbeiderstevne 1910

Utover høsten og vinteren ble det satt i gang utlodninger og basarer. Basarene må ha vært populære, for på den fronten gikk det slag i slag.

Frem til 1920 var det i alt 9 arbeiderstevner. Programmet for disse markeringene fulgte stort sett det mønsteret som var innarbeidet ved de to første stevnene, med en politisk del om etter-

Basarprogram 1913

Hartvik Hansen var flere år formann i Socialdemokratisk Forening. Fra 1911 til 1919 satt han i formannskapet for Arbeiderpartiet. Ved stortingsvalgene i 1912 og 1915 var han partiets kandidat i Dalane Valgkrets.

middagen og fest om kvelden. Svært ofte var det deltakere fra Stavanger og Sandnes.

På grunn av regnvær måtte stevnet i 1914 flyttes fra Elverhøy til Godtemplarlokalet. Etter foredraget der ble følgende resolusjon vedtatt: "300 kvinner og menn samlet til møte i Egersund uttaler sin avsky overfor dem som har forårsaket den nå pågående krig mellom Østerrike og Serbien.

Samtidig uttaler man håpet om at det må lykkes sosialdemokratene i Tyskland, Frankrike og England å hindre Verdenskrigen".

Stevnet på Moi i 1915 var en storslått affære, med deltakere fra Stavanger til Flekkefjord. Fra Egersund gikk ekstratog med 450 passasjerer med stort og smått. Jernbanen hadde ikke regnet med så stor oppslutning, og hadde ikke nok passasjervogner. En del av stevnedeltakerne måtte derfor

gjøre reisen til Moi i godsvogner. De gode, gamle hvor det stod 30 mann eller 12 hester. Stevnet ble innledet med kirkekonsert hvor "Luren" deltok.

Sommeren 1911 var det en større arbeidskonflikt med streik og lock-out. Egersund ble ikke berørt, men Einar Lie holdt foredrag om konflikten 29. juli. Etter talen ble det samlet inn penger til de "lockoutede arbeiderne".

Huset (til høyre) ved Damsgårdsbroen ble det første Folkets Hus i Egersund. Dette var Arbeiderpartiets faste tilholdssted fra 1914 til 1919.

Utover høsten fortsatte arbeidet i partiet med møter, fester, foredrag og aktuelle politiske saker, vanligvis med tilreisende talere. Da saken om ny skoleordning kom opp i mars 1912, gikk partiets vararepresentant til formannskapet, murmester A. Sørdal, kraftig imot forslaget. Han mente 7 års folkeskole og 3 års middel-skole ville bli for dyrt og legge store byrder på arbeiderbefolkningen.

Fagforeningen på Fayancen ble nedlagt i 1909, og siden var den sosialdemokratiske foreningen alene om å representere Arbeiderpartiet. Men i mai 1912 fikk partiet igjen et nytt ledd. Søndag 9.mai ble "Arbeiderpartiets Afholdslag" stiftet med omtrent 20 medlemmer. Kontingenten ble satt til 30 øre kvartalet. Første formann ble Sigvart Tollefsen. Våren 1913 ble fagforeningen på Fayancen rekonstruert, og ble det 3. leddet i partiets organisasjon den korte tiden den var virksom. Som partiets kandidat til stortingsvalglisten i 1913 ble foreslått fabrikkier Otto Ottesen, med Hartvig Hansen som vararepresentant.

Etter hvert utviklet det seg et aktiv sosialt miljø i partiet. Det sosiale fellesskapet skilte Arbeiderpartiet ut fra de andre partiene. De konsentrerte hele virksomheten om det politiske. Arbeiderbevegelsen hadde større bredde og videre perspektiv for sin virksomhet, og skapte et fellesskap som i tillegg til politikken la stor vekt på fritidsaktiviteter og hyggelig samvær. Høsten 1912 fikk partiet sin egen "Musikalsk Dramatiske Klub" som bidro til fellesskapet med sketsjer og skuespill. Omtrent samtidig ble det også opprettet et strykeorkester. Så det manglet ikke på gode krefter på underholdningssiden. Og i vanskelige tider var partiet og partikameratene en god hjelp og støtte.

Den sosiale virksomheten ble styrket da partiet senhøstes 1913 fikk sitt eget hus. For 8500 kroner kjøptes Anton Andersen hus ved Damsgårdsbroen. Og nå kom overskuddet fra basarer og tilstelninger godt med. Huset ble i løpet

av vinteren ominnredet til partiets bruk, og var det første Folkets Hus i Egersund. 8. mars 1914 ble det første møtet holdt i egne lokaler. Frem til da hadde Totalen vært partiets faste møtelokale.

17. mai 1913 av slo den sosialdemokratiske foreningen å delta i borgertoget. Det ble litt oppstandelse i den anledning, men det gikk fort over. Årsaken var at 17. mai taleren året før hadde omtalt sosialistene som "de fædrelandsløse". For ikke å risikere en liknende fornærmelse, ville derfor sosialdemokratene feire dagen på annen måte.

21. mai kom det en redegjørelse fra foreningen som sluttet: *"en takk til aarets 17de maitaler for hans forsøg paa aa samle alle under en hatt den dag"*.

Ved samlagsavstemningen i 1913 var partiet aktivt med og bidro til at samlaget ble nedstemt.

I desember ble det konflikt ved Fayancen. Selve streiken tok til lille julaften, og ble en hard belastning for de berørte. Det endte med full seier for bedriftsledelsen, og en knekket fagforening.

De følgende årene gikk partiarbeidet i sin faste rytme, med valgkampene som høydepunktene i aktiviteten. Folkets Hus var det store samlingspunktet. I 1914 ble det satt i gang ungdomsarbeid. Det ble åpnet bibliotek med lesesal. Det var basarer og inntektsgivende arrangementer på løpende bånd. For huset kostet. Det trengtes penger både til drift, vedlikehold og nedbetaling av gjeld.

I oktober 1915 ble avholdsforeningen avløst av Losje Eikunda. Den var tilsluttet

Verdandilosjene, som hadde mindre strengt reglement enn Godtemplarordenen, og blant annet tillot dans. Stiftelsesdagen var søndag 24. oktober. Losjen var i virksomhet til partiet ble splittet, og var et driftig ledd i partiarbeidet. Det var fast møtedag hver onsdag, men ikke under sildefisket. Da var folk flest opptatt i sildearbeidet, og hadde liten tid til møter. 1. mai 1919 tok losjen i bruk sin nye fane. Strykeorkesteret Eikunda var opprinnelig losjens orkester. Landturer ble årvisse nå. Skadbergsanden var et yndet utfluktssted. I 1916 kostet det 30 øre med skøyten tur-retur. Det var også turer til Sokndal med leid skøyte, og til Ogna med tog. Juletreffester og nyttårsfester var vanlige. Etter hvert som verdenskrigen raste, ble forsyningssituasjonen stadig vanskeligere. Det ble vareknapphet og prisstigninger. I 1916 var partiet stadig opptatt av de problemer "dyrtiden" førte med seg.

I 1917 ble forsyningssituasjonen forverret. For å sikre byens folk tilgang på matvarer, foreslo partiet at det ble opprettet kommunal handel med melk, fisk, kjøtt og andre landbruksprodukter. Fisk var det riktignok nok av. Men det ga bedre fortjeneste å selge den utenbys, så det kunne bli problemer for de som ikke fisket selv.

Senere på året ble det opprettet både kommunal fiskehandel og melkehandel. I juli ble det holdt demonstrasjon mot "dyrtiden". Mandag 3. juni forberedte Einar Lie demonstrasjon med "et sterkt agitatorisk foredrag i Parken". Selve demonstrasjonen foregikk to dager senere. Det var en fredelig oppmarsj. Men da prosesjonen ute på kaien passerte jageren "Garm", fikk noen av de tilreisende vann på mølla.

Til forbauselse for sindige egersundere hørtes plutselig ropet *"Leve sosialismen, til helvete med militarismen"*. Andre føyde til: *"Sælg hele stasen som jernskrap"* - *"For 2 øre kiloen"*.

Dalane Tidende understreket at det bare var fremmede som ropte. Etter marsjen var det tale på torget ved Stavangers varaordfører, Ole Jakobsen. Det var en ulempe at Folkets Hus ikke ga plass til større møter. De måtte fremdeles holdes i Totalen eller andre steder. Det var et klart behov for

bedre møtelokale. Spørsmålet var bare om man skulle bygge nytt, eller prøve å kjøpe egnet hus. Noe brukelig lokale var ikke til salgs, så det måtte bli nybygg. 22. april 1917 ble det kalt inn til møte for å diskutere om Folkets Hus skulle selges. Det ble flertall for, og 4. mai ble huset lyst ut for salg. Men før salget kunne finne sted måtte man ha planene klare for nybygg. Arkitekt Slettebø hadde tegnet "et overmaade vakkert og velinredet Folkets Hus". Men det ble kalkulert til 200.000 kr. Og det var mer enn partiet så seg i stand til å make. Det kom derfor forslag om et billigere trebygg, men det fikk ikke mange stemmer, så det ble en mellom-løsning. Det gamle huset ble solgt i mars 1919, og en del av salgssummen ble brukt til å kjøpe tomt i Sandakergaten. Så gikk arbeidet raskt, det nye Folkets Hus ble innviet i 21. november 1920.

I 1922 begynte Egersunds Selskapelige Forening kinodrift i huset, noe som ga kjærkomne faste inntekter.

Innviesesfesten 1920

SPLITTELSE OG SAMLING

I 1918 begynte rystelsene fra den russiske revolusjonen å bli merkbare også i Egersund. Mange av de eldre sosialdemokratene tok avstand fra blodig revolusjon og undertrykkelse. Tvilen ble enda sterkere da Arbeiderpartiets landsmøte i 1919 gikk inn for den revolusjonære retningen og meldte partiet inn i den 3. Internasjonale.

21. juli var det demonstrasjonsmøte på torget i anledning den internasjonale 24 timers streiken. Det var en protest mot de alliertes intervensjon i borgerkrigen i Russland.

Streiken ble ingen suksess i Egersund. Dalane Tidende skrev: *"Generalstreiken i går merket man lidet til her". "Noen arbeidere var det jo som holdt blåmandag, men i det store og hele gikk arbeidet som vanlig".*

Den som kanskje fikk størst problemer var streiketaleren fra Stavanger. Han ble rammet av egen streik og kom ikke frem.

Tilslutning til kommunistene ble et stadig tilbakevendende tema i 1920.

Den moderate fløyen håpet i det lengste at det skulle bli en fornuftig løsning som de kunne leve med. Men der ble de skuffet. Den revolusjonære fløyen satte etter hvert inn med hardere kost. Kominterns slagord ble gjentatt slavisk, uten tanke på om det passet for de lokale forhold eller ikke.

Det vakte både latter og forargelse da A.L.G. fra Egersund skrev i "1. mai": *"Jobbere og privatspekulanter driver den mest barbariske undertrykkelse av folkets brede lag.*

Under oppgangs og nedgangstider driver herrer en politikk så råttan som aldri før. Det stinker av dem noe ganske forferdelig".

Innsenderen sa ikke direkte at dette var myntet på egersundsforhold, men slike overdrivelser gjorde at mange som hadde støttet opp om partiet, trakk seg unna. Og i mars brøt den moderate fløyen ut og dannet Egersunds Sosialdemokratiske Arbeiderparti. De neste valgene viste at flertallet av velgerne fulgte dette utbryterpartiet.

Arbeiderpartiets 35 års jubileum ble feiret 16. august 1922 med taler i Parken av redaktør Olsen Hagen og Adolf Olsen. Nå var det slutt med å leie andre lokaler hvis det var dårlig vær. I Folkets Hus hadde partiet den beste møtesalen i byen.

Kristian Fuglseth gikk med Socialdemokratene i 1921. Han representerte dette partiet i bystyret i to perioder.

Ved sammenslåingen med Arbeiderpartiet i 1927, ble han det forente Arbeiderpartiets første formann. Fra 1922 til 1940 var han medlem av bystyret i 12 år, og vararepresentant i 6 år.

Kominterns krav om detaljstyring av det norske Arbeiderpartiet møtte etter hvert økende motstand, og på landsmøtet 2. november 1924 kom de moskvatro i mindretall, og brøt ut og dannet kommunistpartiet. I Egersund hadde kommunistene flertall i partistyret, så her brøt Arbeiderpartiet ut og konstituerte seg som nytt parti 14. november, med Ingvald Reiersen som formann. Det var et forholdsvis ribbet Arbeiderparti som skulle organisere seg på nytt. Byen hadde nå tre arbeiderpartier som kjempet om

Arbeidersamlingen.

Felles ekstraordinær generalforsamling avholdes i Retslokalet søndag den 6. ds. kl. 3.30. Samtlige medlemmer må møte. **Se andetsteds i avisen.**

Egers. sosialdem. arb. parti og Egersunds arbeiderparti.

Egersunds arbeiderpartiers samling.

Søndag 6. mars 1927 avholdtes konstituerende generalforsamling i Egersunds arbeiderparti (Det forente arbeiderparti).

Første post paa dagsordenen var spørsmålet om hvilket navn det nye parti skulde ha.

Efter endel debat blev det med 12 mot 11 stemmer vedtat at partiet skal hete Egersunds arbeiderparti, — dog med den tilføielse, at partiets styre indtil videre gis bemyndigelse til officielt at bruke «Det forenede arbeiderparti» i parantes. Aktiva og passiva i de to sammensluttede partier gaar over i det nye parti.

Til styre valgtes følgende:

Boktrykker Kr. Fuglseth, formand, Sigvart Tollefsen, varaformand. Kontorist Torgersen, sekretær, Andr. Kristoffersen, kasserer. Øvrige styremedlemmer: E. Sigbjørnsen, fru Lise Gundersen og Reinert Ege.

de samme velgerne, og valget i 1925 ga det dårligste resultatet noensinne for Arbeiderpartiet i Egersund. Det

Arbeidernes Ungdomslags Stiftelsesfest

avholdes i Gymnastiklokalet søndag den 5. febr. kl. 7^{1/2}. Festtale av **Magnus Karlson**, bevertning, sang, musik, lek m. m.

Entré: Damer 1.25, Herrer 1.50.

Adgang kun for medlemmer.

Festkomiteen.

Stort arbeiderstevne

i Egersund søndag 23. september. Deltagerne samles på Torvet kl. 2 em. Herfra marsjeres med Sandnes Arb. partis og Egersunds Musikkorps i toget til **Elverhøi**, hvor der blir **konsert** samt foredrag av stortingsmann Alfr. **Udland** fra Vestagder og **S. Løge** fra Stavanger. Om kvelden kl. 8 **fest med dans** på **Elverhøi**. Entré kr. 1.00 for herrer og 0.50 for damer. **God musikk. Fest i Godtemplarikalet** kl. 8. Bevertning, taler og anden underholdning samt **lek**. Entré kr. 1.00.

Egersunds Arbeiderparti.

1928

eneste lyspunktet var at partiet fikk atskillig flere stemmer enn kommunistene.

Men det nye styret arbeidet iherdig, og det var livlig møtevirksomhet utover vinteren og våren. Folkets Hus var ikke lenger tilgjengelig for dem, så medlemsmøtene ble vanligvis holdt på Bjellands kafé, og de åpne foredragsmøtene i Totalen.

I 1925 begynte sonderinger om samling av arbeiderbevegelsen, og senhøstes 1926 ble det holdt møter med representanter for de tre partiene. Det ble enighet i mars 1927 med sosialdemokratene, mens kommunistene forstsatte sin egen kurs.

6. mars ble det holdt konstituerende generalforsamling i Egersunds Arbeiderparti, som en stund brukte

SANG

VED INNVIJELSEN AV
„ARBEIDERNES HUS“

LØRDAG 24. SEPTEMBER 1925

1925

Det: Nær Gudstuen ligger,

Hu står vi samme til festlig lag
for dette vårt Hus 3 etas.
Nu, endelig kom denne vakkere dag,
— for ligger vi her midt i byn,
Men så kan vi sagt i skiltet lag
i lyking se fram mot „det nye lag“

Med sang har vi fått innvidde oss idag
vi ligger vårt Sammenleie nærke
Arbeidernes rødsrøde vordelag
vi setter med viljen styrke
Den viljen skal lene oss samst fram
i kampen for Gåderens samfundslag

All vi som er i færd med
og nøsten i Egersund mangel,
skal kalle oss sammen i dette hus
og la oss vårt kampens sang.
For skilt og skilt og broderkap
gje vort vår formål — li oss vort lag

Men skal vi li seker vår vinn fram,
de kaller på oss og på kvinn.
Og vi li forende vårt samfundslag
vår arbeiderungdom vil vinn.
Da sammen vi lene vårt nye lag
på sammen vort viljens samfundslag

Så vil vi da ære vi hørt nå
li skiltet li fremgang og lykke
i broder mot vort li alle vil
— i enighet ligger vår styrke,
Så skær vi fram mot den nye dag
og rykker i samfundslag fram li dag!

KOMMUNISTEN

Sivert M. Feyling var aktiv i lokalpolitikken både før og etter krigen. I 1940 hadde han 15 år bak seg i bystyret som fast representant, og i tillegg kom 6 år som varamann.

Edvard M. Edvardsen kom inn i bystyret og formannskapet ved valget i 1937. Han hadde da mange år bak seg i Arbeiderpartiets ungdomsorganisasjon. Han var sterkt engasjert i fredsarbeidet.

Antikrigsdagen
torsdag 1ste august.
Kamp mot krigen.
Følgende foreninger sluttet opp om demonstrasjonen:

1. Egersunds Arbeiderparti.
2. Egersunds komm. parti.
3. A. U. F.
4. E. K. U.
5. Løstje Ebenezer.
6. Løstje- og Løstjeforening.
7. Arbeiderkorps.
8. Egersunds Fredsforening.
9. Fredsavdelingen.

Alle fredsvenner sluttet opp om fredsmonstrasjonen.
Toget stiller på torvet kl. 11.
Se forevrig plakaten.

Antikrigsdagen 1935

Jubileet 1937

STEVNE
i anledning Det norske Arbeiderpartis
50 års jubileum
lørdag 21. august.

Program:

Kl. 19: Jubileumsmøte på Torvet. Tale av form. i A. U. F., Gunnar Sand, Oslo. Arbeiderkorpsnet spiller. — I tillegg regn holder møtet i Folkets Hus.

Kl. 20¹⁵: Jubileumsfest i Folkets Hus. Festtale av Sand. Prolog. Sang av Arbeiderkameratene, musikk av Skårns trio og Arbeiderkorpsnet. Beverting. Dans m. m.
Enter kr. 1.00.

Arbeidere! Slutt opp om møtet og festen.
Egersund Arb. parti. Rogaland Arb. parti.

undertittelen "Det forente Arbeiderparti". Kristian Fuglseth og Sigvart Tollefsen fra sosialdemokratene ble henholdsvis formann og varaformann.

I august ble Arbeiderpartiets 40 års jubileum feiret med et stort møte i Totalen. Partiet fikk også i gang kvinneforeningen igjen, og 24. januar 1928 ble Arbeidernes Ungdomslag stiftet. Stiftelsesfest ble holdt i gymnastikklokalet 5. februar. Ungdomslaget ga ny glød og vitalitet i partiet. Laget hadde jevnlig møter, fikk til turer og utflukter, deltok ved underholdningskveldene og arrangerte politiske møter.

Det var også ungdomslagets fortjeneste at sportsklubben Varberg ble stiftet i 1928. Klubben var selvfølgelig medlem av AIF, men det var for få AIK-lag til at det kunne bli noe rimelig stevnevirkosomhet. Så etter et par år var virksomheten slutt, og de aktive idrettsfolkene gikk over i EIK.

23. september var det et stort arbeiderstevne i byen hvor også Sandnes Arbeiderpartis Musikkorps deltok.

14. juli 1929 ble det arrangert ungdomsstevne som fikk stor oppslutning. Stevnedeltakere kom utenbys fra med ekstratog.

I oktober samme år ble det gjort et fremstøt overfor arbeidere og fiskere i landsognet. Det ga ikke noe synlig resultat i første omgang.

Etter et par år i Bjellands kafé vekslet partiets møtested mellom Totalen og Rettslokalet, og en gang iblant Godtemplarlokalet. Dette var lite tilfredsstillende, og partiet hadde lenge sett seg om etter et eget lokale. I 1932 ble Samfundets gamle skolehus i Aarstadgaten innkjøpt. Det var samling der 1. mai og noen få møter om våren. Sommeren og litt av høsten gikk med til å sette huset i presentabel stand, og først 24. september kunne Arbeidernes Hus innvies. Eget hus gav muligheter for nye aktiviteter. I desember var det fest med skytebane, og ved årsskiftet juletreffester. I 1935 ble det også opprettet en egen musikkgruppe.

I 1933 og 1934 var partiet sterkt opptatt av kampen mot arbeidsløsheten. Men så ble oppmerksomheten rettet mot storpolitikken. Tysklands militarisering og kamp mot arbeiderbevegelsen skapte uro. Sammen med andre foreninger var partiet i 1935 med på fredsdemonstrasjonen på den såkalte Antikrigsdagen. Fra da og til krigen kom, var fredssaken et stadig tilbakevendende tema i ungdomslagets virksomhet. Foregangsmannen i dette arbeidet var Edvard M. Edvardsen, som også var medlem av Egersunds Fredsforening. Den spanske borgerkrigen førte med seg nye oppgaver. Partiet var initiativtaker da Hjelpeskomiteen for Spania ble opprettet 25. april 1937, og partiets medlemmer gjorde en god innsats i innsamlingsarbeidet.

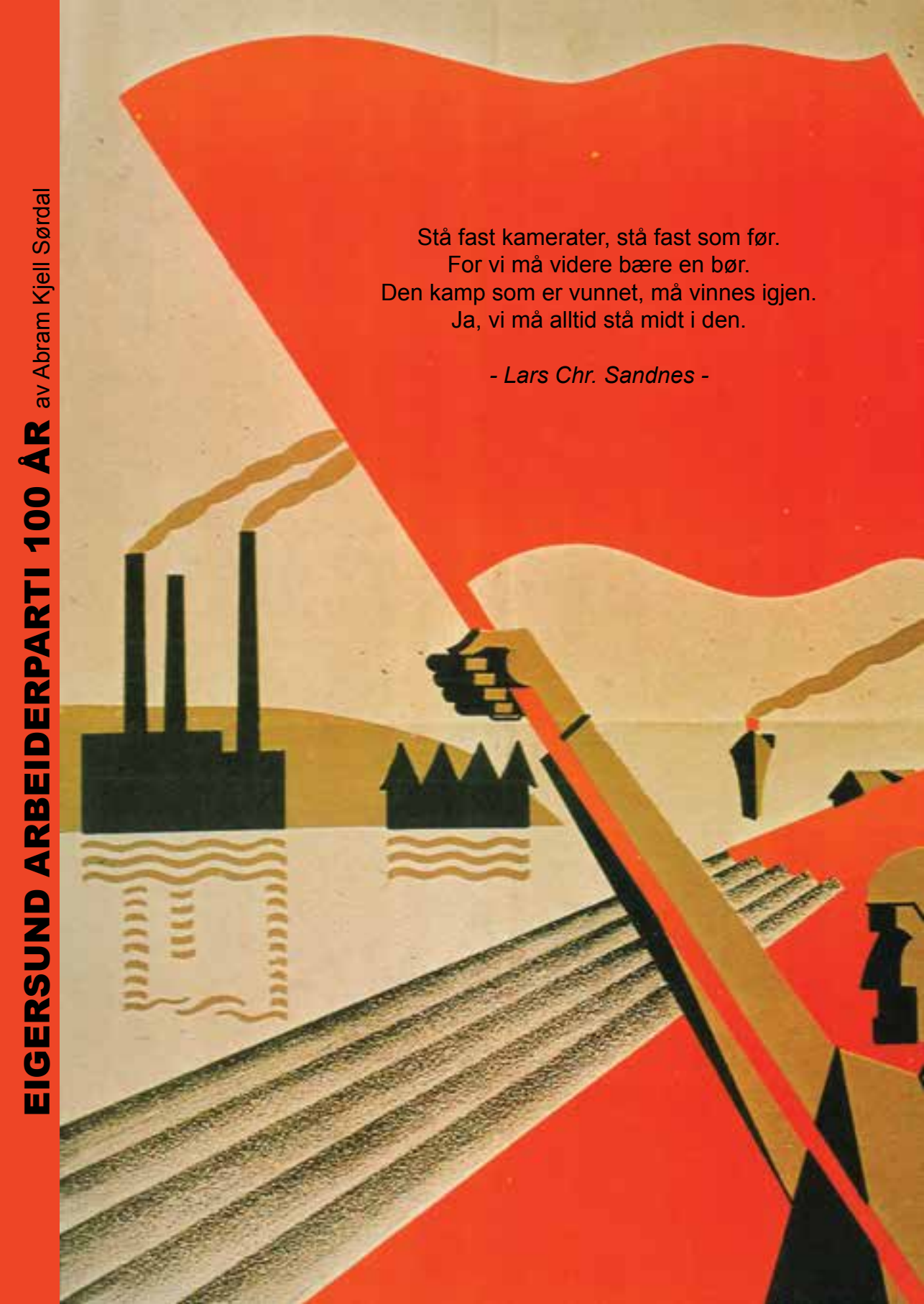

Styret i Eigersund Arbeiderparti 2009, bak fra venstre:
Bjørn Reidar Berentsen, Terje Vanglo, Knut Pettersen, Bitten Fugelsnes og
Elisabeth Solbakke.
Forran fra venstre: Åshild Bakken, Erik Ludvigsen og Thor Kristian Klepp.

Redaksjonskomiteen, bak fra venstre:
Knut Pettersen og Erik Ludvigsen.
Forran fra venstre: Bjørn Reidar Berentsen
og Inghild Vanglo.

Stå fast kamerater, stå fast som før.
For vi må videre bære en bær.
Den kamp som er vunnet, må vinnes igjen.
Ja, vi må alltid stå midt i den.

- Lars Chr. Sandnes -